

Edith Hofsteede-Botden
Rianneke Crielaard

Kentalis Sint-Michielsgestel
Team Spraak-Taal

Inhoud workshop

Stoornis of breder?

De stoornis beschrijven

De 5 aspecten in een handzaam schema!

Casuïstiek

Conclusie

Stoornis of breder?

Stappen in logopedisch proces

- Is er een communicatieprobleem?
- Zo ja, waardoor wordt het veroorzaakt?
- Wat kun je eraan doen?

Kijk daarbij breder dan de stoornis!!

Passend Onderwijs:

- *Onderwijszorgbehoeften v.d. leerling?*
- *Benodigde ondersteuning?*

Stoornis of breder?

Methoden om breder te kijken

- **CR: Communicatieve Redzaamheid**
- **ICF: International Classification of Functioning**
- **VPI: Vraagprofiel Instrument**

Stoornis of breder?

Communicatieve Redzaamheid

Indicatie cluster 2

- **Begrip**
- **Uitdrukkingsvaardigheid**
- **Wederkerigheid**
- **Weerbaarheid**
- **Conversatievaardigheden**

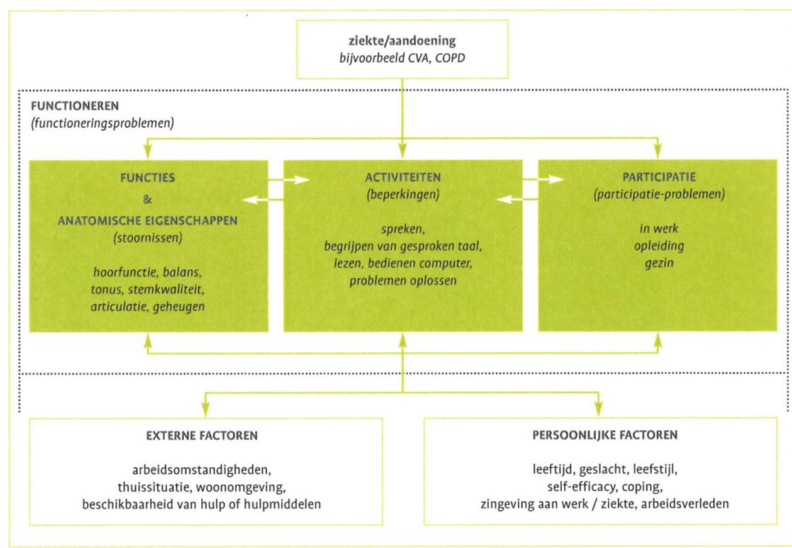
Binnen, maar vooral ook buiten de therapiekamer!

Stoornis of breder?

ICF

Vraagprofiel Instrument

Indicatiestelling in Passend Onderwijs

- Waar is leerling goed in?
- Welke specifieke gebieden geven problemen?
- Welk type ondersteuning is nodig in de klas?

Logopedische stoornis beschrijven

Via 5 aspecten

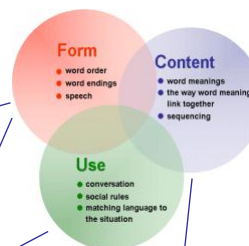
A1 **Spraakproductie**

A2 **Auditieve verwerking**

A3 **Grammaticale kennisontwikkeling**

A4 **Lexicaal-semantische kennisontwikkeling**

A5 **Pragmatiek**

Plaats logopedische tests

- **Vaak gericht op stoornis**
- **'smal'**

	ICF	VPI	CR
Beschrijving stoornis (A1-A5)	Funcities & anatomische eigenschappen	Communicatie & Taal (gebruik)	n.v.t.
Breder dan stoornis	Rest	Rest	Volledig

Stappen in diagnostiek

- 1. Anamnese (communicatieprobleem?)**
- 2. Hypothesevorming!**
- 3. Bepalen te onderzoeken aspecten**
- 4. Keuze instrumenten, let op:**
 - **beschikbaarheid**
 - **doel (behandeling / cluster 2)**
 - **leeftijd**
 - **kindeigenschappen**

Keuze instrumenten

Met behulp van schema!

Totstandkoming schema:

- Deeldocument logopedie Siméa (mei 2011)
- Taaltestkwalificaties (TTQ) AC Hoensbroek
- Bestudering handleidingen
- Bestudering normen
- Indelen in aspecten
- Eigen ervaring

A1 Spraakproductie

Probleem in verstaanbaarheid (CR) door uitspraakproblemen (fonologische stoornis, dysartrie, broddelen, spraakdyspraxie, nasaliteit, fonetische problemen...)

Cvl: uitval aantonen, dus zoveel mogelijk relateren aan normen: Klankarticulatie TAK, verstaanbaarheid

Behandeling: oorzaak zoeken, dus luisteren, hypothese vormen, testen

A2 Auditieve verwerking

Probleem in spraakperceptie, fonologische verwerking, metafonologische vaardigheden

Cvl: weinig mogelijkheden
(Klankonderscheiding, Pseudowoorden, Fonologisch Bewustzijn zijn COTAN, CHAPS en AV-batterij aanvullend)

Behandeling: ook zinvol om te weten of auditief geheugen van invloed is op de auditieve verwerking

A3 Grammaticale kennisontwikkeling

Probleem in taalvorm (begrip en/of productie)

- Receptief door wegvallen TvK minder instrumenten
- Productief veel nazegtaken: geheugen van invloed!
- CELF Zinnen Formuleren niet geschikt voor jongste kinderen
- Sample kan aanvullend beeld geven (maar: zinscomplexiteit afhankelijk van gespreksomstandigheden)

A4 Lexicaal-semantische kennisontwikkeling

Probleem in taalinhoud (begrip en/of productie)

- Veel instrumenten! Kijk vooral bij oudere kinderen ook verder dan woordniveau (zin, tekst)
- Signalen voor woordvindingsproblemen in spontane taal?
 - Beschrijf de kenmerken
 - Gebruik aanvullende tests (passieve vs. actieve woordenschat, snel benoemen, woordassociaties)

A5 Pragmatiek

Probleem in taalgebruik (verhaalopbouw, communicatieve functies, conversatievaardigheden)

- CCC-2-NL is COTAN-gekwalificeerd
- Overige instrumenten: NPT (+vragenlijsten), observatielijsten “Kinderen met taalontwikkelingsstoornissen”, CELF pragmatieklijst, etc.
- Observaties, anamnese en informatie leerkracht belangrijk!

Overige factoren (invloed op taalfunctie)

Aandachtsproblemen:

- Gevolgen voor spraakproductie, woordvinding, taalbegrip, verhaalopbouw, conversatievaardigheden
- Invloed op testafname
- Groter effect als er meer informatie moet worden verwerkt of verteld

Geheugenproblemen (opslag/verwerking):

- Opslagproblemen: spraakproductie, woordvinding, woordenschat, grammaticale regels
- Verwerkingsproblemen: nazeggen, zinsbegrip, tekstbegrip

Meertaligheid

1.Goede meertaligheidsanamnese

2.Stroomschema (deelprotocol Siméa) om te bepalen welke test je afneemt

Cvl: TAK, procesdiagnostiek met tests die niet voor meertaligen genormeerd zijn, moedertaalonderzoek

- TAK is voor jonge meertalige kinderen eigenlijk niet geschikt om probleem te kunnen aantonen (score van 0 is vaak goed genoeg!)
- Bij TAK moeten de omrekenstabellen gebruikt worden (zie www.zeon.nl)

Casuïstiek

Opdracht:

1. Welk aspect wil je onderzoeken?
2. Welke tests passen bij het doel?
3. Welke tests passen bij het kind?

Kies minimaal 3, maximaal 6 testonderdelen

Casus 1

8;2 jaar, eind groep 4 (regulier)

Communicatief kind, goede uitdrukkingsvaardigheid

Vraag van school: Kind reageert soms niet.

Mondelinge instructies worden slecht begrepen.

Technisch en begrijpend lezen gemiddeld, spelling zwak.

Ouders: Thuis geen problemen.

Casus 2**5;7 jaar, groep 2 (regulier)****Ouders spreken thuis Russisch. Kinderen onderling spreken Nederlands.****Vraag van school:** Kind sprak bij start onderwijs in goed verstaanbare losse woordjes, begreep alleen heel eenvoudige opdrachtjes. Hij gaat op gebied van communicatie goed vooruit, maar in vergelijking met leeftijdsgenootjes is het zwak. Hakken en plakken gaat goed. Heeft hij een taalstoornis?**Ouders:** Kind lijkt het Russisch te verleren, hij begrijpt het wel maar spreekt het nauwelijks. Het Nederlands gaat wel steeds beter.**Casus 3****4;8 jaar, groep 1 (regulier), sinds half jaar logopedie voor spraakproductie****School:** Kind fluistert alleen en zegt weinig. Als ze iets zegt, zijn haar zinnen kort. Zij wil niet in de kring. Juf en andere kinderen kunnen haar moeilijk volgen.**Ouders:** Thuis praat ze volop. Ouders verstaan haar goed, maar anderen niet. Ze spreekt woordjes niet altijd goed uit. Ze vertelt weinig, ze kan niet uitleggen waarom ze op school niet praat.**Vraag school en ouders:** Hoe kunnen we haar helpen?

Dus

Bij goede diagnostiek kijk je breder dan de stoornis

Om de stoornis in kaart te brengen kan je gebruik maken van het schema

Cursus in wording

Met onder andere aandacht voor:

- uitgebreider schema
- verantwoording en toelichting
- (eigen) casuïstiek

En dan nog...

Referenties

- **Y.F. Heerkens & J. de Beer: “International Classification of Functioning Disability and Health”. Lo&Fo 2007-4.**
<http://www.ggd Kennisnet.nl/?file=4211&m=1311756191&module=file&action=download>
- **Vraagprofiel Instrument versie PO en VO (ontwikkeld door Pi7)**
<http://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2012/01/handleiding-en-instructie-VPI-versie-PO-VO1.pdf>
- **Siméa deeldocument logopedie**
<http://www.simea.nl/vereniging/deelprotocollen/deeldocument-logopedie-versie-april-2011-def-.pdf>
- **Toelichting stoornis REC ZeON**
<http://www.zeon.nl/logopedist.html>
- **TTQ (dr. R. Buekers en drs. M. Zoons)**
<http://www.adelante-zorggroep.nl/default.asp?id=548&parent=378&template=algemeen.htm&sitecat=3&taal=nl>

En dan nog...

Referenties

- **Leen van den Dungen & Margreet Verboog: “Kinderen met taalontwikkelingsstoornissen”. Uitgeverij Coutinho, 1993**
- **Mirjam Blumenthal & Anne Vermeer: “You’ve got TAK mail”. Van Horen Zeggen 2012-1.**
<http://www.simea.nl/vhz/artikelen/2012/2012-1-artikel2.pdf>
- **Handleidingen tests**
- **Cursus Pragmatiek Kino Jansonius**

En dan nog...

Contactgegevens

Edith Hofsteede-Botden
e.hofsteede@kentalis.nl

Rianneke Crielaard
r.crielaard@kentalis.nl